

De Tiendaagse Veldtocht en de Slag bij Ravels. Een historische sigarendoos

Wiard Krook

Volgens *Wikipedia* werden in 1717 in de Spaanse stad Sevilla voor het eerst in Europa sigaren gemaakt. Frankrijk en Duitsland volgden in circa 1790 en Engeland in 1820. De fabricage van sigaren in Nederland en België nam een aanvang medio 1826, met name in de plaatsen Gerardsbergen en Kampen. In 1864 kwam Valkenswaard in beeld.

Sigarendozen

Om een voorraadje sigaren mee op reis mee te kunnen nemen, was het noodzakelijk om deze kwetsbare rookwaar goed te verpakken. Een metalen doos met een indeling voor de opgerolde tabaksbladeren bood uitkomst.

Net als bij de tabaks- en snuifdozen konden sigarendozen worden gemaakt van kostbaar edelmetaal of van het goedkopere latoenkoper. Het begin van de 19de eeuw kenmerkte zich echter door de toenemende industrialisatie. Basismaterialen zoals blik (dun gewalst plaatstaal dat galvanisch werd vertind tegen corrosie) konden nu goedkoper worden gemaakt. Het vond overal toepassingen en bleek ook geschikt als materiaal voor sigarendozen. Om het product enig cachet te geven werden vele blikken tabaks- en sigarendozen met de hand beschilderd. Wat later in de 19de eeuw konden er decoraties worden aangebracht via een soort stempel- of druktechniek of via voorgedrukte transfers.

Slag bij Ravels

Onlangs werd er een bijzonder blikken sigarendoos met een interessante afbeelding ontdekt (*pag. 17, afb. 1*). De afmetingen zijn: lengte 11,8, breedte 8 en hoogte 1,2 tot 1,8 cm. In tegenstelling tot de meeste tabaks- en snuifdozen heeft deze doos een rondlopende bodem. Er kunnen 6 middelgrote sigaartjes in worden opgeborgen (*pag. 17, afb. 2*).

De afbeelding op de sigarendoos vraagt bijzondere aandacht. Boven de tekst: "Gevegt voor Ravels 3 Aug: 1831" staat een kleurrijke scène waarop te zien is hoe de opperbevelhebber, de prins van Oranje (de latere koning Willem II), het Nederlandse leger aanvoert in de Slag bij Ravels.

Dit gevecht maakte deel uit van de Tiendaagse Veldtocht die duurde van 2 tot 12 augustus 1831. Het was een veldtocht die koning Willem I der Nederlanden organiseerde om de Belgische Opstand met geweld te onderdrukken. Hoewel die opzet slaagde, verkreeg België toch zijn soevereiniteit omdat ze dreigden Franse militaire steun in te roepen.

De afbeelding op de sigarendoos is overgenomen van een schilderij dat zich bevindt in de collectie van het *Regionaal Archief* in Tilburg (pag. 18, afb. 3). Als we de afbeelding van het originele schilderij en die op de sigarendoos vergelijken, zien we een opmerkelijke toevoeging op de kopie. De schilder van de sigarendoos heeft, waarschijnlijk om zijn sympathie voor het Huis van Oranje te onderstrepen, een oranje vlag met de letter "W" van "Willem" aan de afbeelding toegevoegd.

Tabaksdoos

In het *Museum Rotterdam* bevindt zich een beschilderde blikken tabaksdoos (pag. 18, afb. 4) die qua kleur en uitvoering grote gelijkenis vertoont met de hiervoor besproken sigarendoos. De Rotterdamse doos is iets groter, namelijk 12,8 x 8 x 2,6 cm. De tekst onder de afbeelding luidt: "Gevegt in het bosch bij Ravels 3 Aug. 1831". Het is dus een afbeelding van een andere militaire actie in Ravels die eveneens op 3 augustus 1831 plaatsvond. Ook dit gevecht was onderdeel van de gedenkwaardige Tiendaagse veldtocht die tenslotte leidde tot een onafhankelijk België. De tabaksdoos wordt door het *Museum Rotterdam* gedateerd tussen 1831 en 1850. Dit zal, gezien de gelijksoortige decoratie en de uitvoering, ook gelden voor de sigarendoos.

Literatuursignalen

Michiel Rutten

Voor de liefhebber van de maispijp: in *Pipes and Tobaccos*, vol. 17 nr. 4, een artikel (Cobs are King) van de hand van H. LEE MURPHY over de in 1869 gestichte en nog functionerende fabriek Missouri Meerschaum corn cob pipes. Hoe een kleinschalige industrie toch toekomstperspectief blijft zien.

De nieuwsbrief van de Society for clay pipe research verschijnt inmiddels met regelmaat elk kwartaal.

In nummer 82 weer een groot aantal, veelal korte, bijdragen over Britse pijpen en pijpvaardstenen, maar ook een artikel over in Qatar gevonden Ottomaanse pijpen.

In nummer 83 voorts veel aandacht aan de onlangs overleden Gordon POLLOCK, de laatste grote Britse pijpmaker.

Afb. 1. Tinnen sigarendoos met een afbeelding van de Slag bij Ravels
(coll. particulier, foto Wiard Krook)

Afb. 2. Het interieur van bovenstaande tinnen sigarendoos
(coll. particulier, foto Wiard Krook)

Afb. 3. Litho van de Slag bij Ravels (coll. Regionaal Archief Tilburg)

Afb. 4. Tinnen tabaksdoos met een afbeelding van de Slag bij Ravels (coll. Museum Rotterdam, inv. nr. 35602)